

Zaterdag 6 november 1915 – ochtendeditie

René De Clercq en de Vlaamsche Stem.

Uit het Vlaamsche Nieuws van 3 dezer blijkt, dat René de Clercq, over wiens ontslag als leraar aan het Gentse atheneum wij reeds mededelingen gedaan hebben, door de Belgische minister van kunsten en wetenschappen, Pouillet, bij diens bezoek aan Den Haag in september jl. voor de keus is gesteld of af te treden als redacteur van de Vlaamsche Stem, of zijn ambt als leraar aan het atheneum te verliezen. Er werden de heer de Clercq vier dagen gegeven om over dit voorstel na te denken. Zoals onze lezers weten, heeft de Clercq verkozen redacteur van de Vlaamsche Stem te blijven. De 23^e september heeft hij aan minister Pouillet de volgende brief geschreven:

Weledele Heer Minister,

Het zal U niet verwonderen dat ik, nopens de uiterst gewichtige zaak, waarover in ons onderhoud van verleden vrijdag, 17 september in Den Haag, gehandeld werd niet dan na rijp overleg kan beslissen.

U stelt me ineens vlakweg voor de vraag of ik zal aftreden als leider van "De Vlaamsche Stem", daarbij Uw mening te kennen gevend dat medewerking aan dit Vlaams-Belgisch dagblad onverenigbaar zou zijn met mijn vaderlandse plicht. Door het voorstaan van Vlaanderens belangen, in deze tijd, zou ik te kort komen aan de eed van getrouwheid die ik, als leraar aan een van onze koninklijk athenea, onze hooggeprezen en welbeminde vorst gezworen heb.

Enkele dagen slechts werden mij gegund om U per brief afdoende bescheid te laten geworden. Klagen daaromtrent doe ik niet, al vind ik enkele dagen bitter weinig. Overigens hoe langer ik mij bezin, hoe heiliger in mij de overtuiging groeit, dat ik, bij een beslissing in deze

aangelegenheid, mijn eigenbelang en zelfs, hoe lastig het ook mag vallen, dit van mijn vrouw en kinderen offervaardig opzij moet dragen om alleen het welzijn van ons arme, dubbel bedrukte en dubbel bedreigde volk voor ogen te houden. Hoe de kwestie ook beschouwd wordt, begrijpen kan ik niet dat men Vlaanderen moet afvallen om België te dienen, dat iemand de hem door de grondwet gewaarborgde rechten van zijn staatsburgerschap moet prijs geven om tegenover volk en vorst minder te doen dan zijn plicht, dat het een Belgisch staatsambtenaar verboden kan worden op loyale en waardige wijze Vlaanderens en België's recht op bestaan te handhaven, terwijl anderzijds, thans als voorheen, menig Belgisch staatsbeëdigde en staatsbezoldigde, Vlaanderen en, in Vlaanderen, België zelf bekampt, op een manier, die onze pers in den vreemde tot weinig eer zal strekken.

Tegenover de weledele minister van fraaie kunsten zal ik te mijnen behoefte het feit niet inroepen dat een letterkundige, te gener tijd, minder nog dan elk andere, de taal mag laten verguizen die de vertolkster is van zijn hart en geest, zijn eerste en laatste geliefde, ja, zijn geestelijke moeder; alleen zij het mij geoorloofd te verzoeken dat ook op een Vlaams dichter, evenals op alle Belgen, toegepast zou worden de gulden uitspraak, die de hoeksteen moest zijn van echte broederlijke eendracht, derhalve ook van de duurzame houdbaarheid van het Belgische staatsverband, namelijk deze: dat alle burgers gelijk zijn voor de wet.

Zeer geëerde Heer Minister, die tegenover mij macht hebt en gezag en, naar Uw eigen woord, ook genegenheid, het spijt me zeer dat mijn besluit U grieven kan, doch nooit zal ik om mijzelf recht te houden, mijn steun onttrekken aan een blad dat de val wil verhoeden van ons arme, brave, door God en de machtvoerders schijnbaar verlaten Vlaamse volk, wie ik al zo lang en zo vaak, mijn goed, mijn

bloed en mijn leven heb toegezegd. Uit zucht naar zelfbehoud zal ik geen daad plegen waar ook mijn kinderen om zouden blozen.

Vermoedend, laat ik maar zeggen, wetend dat de vijanden van Vlaanderen U in deze rechtstreeks of onrechtstreeks zoeken te beïnvloeden om in mijn persoon de zaak te treffen die ik verdedig, vertrouwend tevens in Uw helder doorzicht en edelaardige onpartijdigheid vraag ik ter wille van de eenvoudige waarheid, opdat er later geen voortijdig genomen beslissingen dienen betreurd te worden, dat het U gelieve te onderzoeken of er iets in mijn of in andere bijdragen in de “Vlaamsche Stem”, iets in mijn oorlogsverzen, in mijn gesproken woord, iets in al mijn doen en laten, uit een vaderlands oogpunt dermate af te keuren schijnt, dat een plichtsgetrouw Belg het niet zou kunnen verantwoorden.

Weledele Heer Minister,

Ik ben een eerlijk man, een trouw onderdaan van mijn dappere Koning, en begeer ook als staatsambtenaar Uw gehoorzame en dienstwillige dienaar te zijn en te blijven; dat wat U thans van een Vlaming verlangt kon ook het Opperste Gezag in geen omstandigheid van een vrij man vergen. Daarom luisterend naar de stem van mijn diepste geweten, staande op het recht voor mijn plicht, in dezelfde geest van zuivere liefde voor Vlaanderen, van gehechtheid aan het gehele Vaderland en aan het Hoge Vorstelijke Huis dat zich een onvergankelijke troon gesticht heeft in het hart van het Volk, arm en trots, bied ik elke Vlaamshatende macht rustig het hoofd en de hals, en U, met grote eerbied, een trouwe hand.

(was getekend) René de Clercq

Zaterdag 6 november 1915 – avondeditie

De (Belgische) Legerbode gaat voort, onder het opschrift Roemrijke Bladzijden “enige heldendaden van het 2e Belgische regiment jagers te voet” mede te delen. Wij ontlenen er het volgende aan:

Het bombardement van Diksmuide was de 20e oktober 's morgens begonnen en werd met klimmende hevigheid voortgezet. Het 12^e linieregiment, dat over de loopgraven van de oostelijke oever was verdeeld, had eerst in de voormiddag, met de steun van onze prachtige kleine kanonnen, een poging tot aanvallen doen mislukken, die tegen de noordelijke en noordoostelijke sectoren van het bruggenhoofd gericht was.

Voorafgegaan van een hageljacht schroot, was de vijand tegen 13 uur weer vooruit gerukt. Daarop ontstond er een hardnekkig gevecht dat tot tegen het vallen van de avond duurde, en kolonel Jacques verplichtte de compagnieën van het 11^e linie, die hij in reserve hield, ook in de strijd te brengen. Ondanks deze eerste versterking was op een zeker ogenblik de toestand hachelijk. Onder een dodelijk enfileervuur genomen, dat alle officieren buiten gevecht had gesteld, hadden de verdedigers van een loopgraaf langs de weg naar Beerst, moeten wijken. De vijand stortte zich op de stellingen en de linkerkant van het bruggenhoofd bevond zich zo in groot gevaar.

Om de toestand te herstellen was het nodig dat de zes laatste compagnieën van het 11e linieregiment ingrepen. Onder het bevel van luitenant-kolonel Leestmans waren zij toegesnel, in stormpas over de brug op de IJzer getrokken waarop het schroot hagelde, dan door het gebombardeerde Diksmuide gelopen om zelf, zonder één ogenblik rust, door een zegevierende tegenaanval in het heetste van het gevecht te storten. Vier compagnieën mariniers waren insgelijks door admiraal Ronarc'h naar Diksmuide gestuurd, zodat nog voor de nacht de toestand hersteld en de vijand verslagen was.

Maar het alarm was dringend en het gevecht bloedig geweest. De bataljons van het 12^e, die reeds gedurende de vorige dag op de eerste linie ontplooid waren in hun kleine loopgraven zonder beschutting en bovendien door het bombardement even zwaar beproefd waren als door het gevecht, moesten noodzakelijk afgelost worden.

Daar kolonel Meiser geen reserves meer tot dit doel beschikbaar had, kreeg de 5^e divisie, in de nacht van de 20e op de 21e, het bevel haar troepen tot de beschikking van admiraal Ronarc'h te houden. Deze roemrijke opdracht viel aan het 2e regiment jagers te beurt. Men zal zich herinneren dat het 1e bataljon ervan naar Nieuwkapelle vertrokken was; de twee andere, onder majoor Lefèvre, die ad interim regimentscommandant was sedert kolonel Sults over de 16e brigade bevel voerde, bevonden zich te Oostkerke in alarmkantonnement.

Twee compagnieën van het 3e bataljon, die van de kapiteins Deudon en Hans, verlaten het eerste, bij het aanbreken van de dag, de 21e, de Groot-Cambronhoeve en, daar het bombardement van Diksmuide herbegint, bereiken zij langs de grote baan de nabijheid van het kerkhof.

Het is nu helemaal dag geworden, en de ganse streek, die men moet doortrekken om de loopgraven te bereiken, wordt als door de granaten doorploegd. Toch moet men er door; de twee laatste compagnieën van het 3e bataljon – commandant Dupuis – zetten zich op hun beurt in beweging, zonder zelfs maar een aarzeling.

Het is eindelijk nog geen 11 uur als majoor Lefèvre bevel krijgt zich met zijn laatste bataljon, het 2e, onder majoor Leblanc, in die gloed te storten. Langs dezelfde weg, waarover de vorige dag de heldhaftige compagnieën van kolonel Leestmans trokken, rukken onze jagers met flinke, lenige stap voort. Zij weten, dat de troepen

die zij moeten aflossen, uitgeput zijn en dat men met spoed moet handelen. Heldhaftig en onbewogen stappen zij onder dat geweld van projectielen, te midden van een voortdurend gedonder als van in razende vaart voorbij stuivende treinen. En, daar er juist op hun rechterzijde, niet ver van de spoorweg, een grote “marmit” ontploft, roept een spotvogel: “Diksmuide! Alleman afstappen! ...”

Toch maakt de ontroering zich een ogenblik van de harten meester wanneer men aan de brug komt waar de ontploffingen met hels geraas op elkaar volgen. Maar met een paar vlugge sprongen is men er over, onder de geestdriftige toejuichingen van de marinefuseliers. Zonder zich te bekommeren om de wrede verliezen, bezetten de twee bataljons jagers, die middag 21 oktober, in de zuidelijke sector van het bruggenhoofd, de stellingen die hun aangewezen zijn.

Het 3e bataljon aan het station van Diksmuide, en op de weg naar Woumen, aan de grote herberg In 't Tafelrond, bevinden zich de 1e en de 4e compagnie van het 2e bataljon, onder de bevelen van kapitein Favier en van commandant Labiau. De staf van het 2e jagers (majoor Lefèvre, commandant Willame en kapitein Tasnier), zal gaan plaats nemen aan het kruispunt, op ongeveer 300 meter ten zuiden van de Grote Markt van Diksmuide.

De twee andere compagnieën van het 2e bataljon, de 2e onderkapitein De Troy, en de 3e ondercommandant Delmotte, heeft men naar het noorden van de stad moeten sturen, naar de plaats, genaamd Keizershoek, om er eenheden van het 12^e linieregiment te vervangen. Majoor Leblanc vergezelt ze. Om de aangeduide plaats te bereiken, hebben deze twee compagnieën zich in die verschrikkelijke hel Diksmuide moeten wagen, dat geweldig wordt gebombardeerd, terwijl overal de brand reeds woedt. Maar met bewonderenswaardige, bovenmenselijke moed zijn de mannen er nochtans volstrekt in orde doorgetrokken, in colonnes van vier man,

met het geweer op de rug. Zij zijn over de Grote Markt getrokken, waar er als een hevige storm woedt, terwijl de granaten van 15 en 21 onophoudelijk de grond doorploegen. Vastberaden en kloek van hart zijn zij de dodelijke streek doorgegaan, onder een regen schroot, pannen en bakstenen, terwijl zij ieder ogenblik een van de hunnen, dodelijk getroffen, badend in zijn bloed, zien neerstorten, het lichaam opengereten of de schedel verbrijzeld. Toch gingen zij verder. En terwijl de laatste jager over de weg naar Beerst stapt, doet een onbeschrijflijk lawaai hen een ogenblik opschrikken; het is het stadhuis, dat, door een monsterachtig grote granaat getroffen, ineens stort te midden van wolken stof en rook.

In het weekblad Vrij België doet, naar wij reeds vroeger vermeld hebben, "een Belgisch hoogleraar-krijgskdokter", onder de titel: De oorlog en de geneeskunde, mededeling van de ondervinding, die hij in een Belgisch noodlazaret in het bezette gebied heeft opgedaan. Aan hetgeen hij in Vrij België van 5 dezer vertelt ontleen wij het volgende omtrent het verplegingspersoneel van het Belgische Rode Kruis:

De Rode Kruislieden verleenden ons de kostbaarste hulp, doch wij moesten tot ons leedwezen ondervinden, dat hun opleiding in zekere opzichten al te veel verwaarloosd wordt. Een paar voorbeelden willen wij aanhalen.

Toen wij ons midden in de nacht met de vijftig eerst meegebrachte gekwetsten in ons kloosterlazaret bevonden zonder één verband en er steeds nieuwe gekwetsten aankwamen, werd het duidelijk, dat wij zelf alles tot een noodinrichting moesten voorzien en wij niet mochten wachten op wat wij in de apotheken van Tienen zouden vinden. Ik vroeg onmiddellijk pleegzusters te mijner beschikking te hebben, om gezamenlijk tot de eerste voorbereidselen over te gaan.

Twee juffrouwen, die de eerst aangebrachte gekwetsten aan het oppassen waren, boden zich aan, doch één deelde mij aanstonds mede, dat haar vriendin geen diploma van het Rode Kruis had, terwijl zij integendeel wel gediplomeerd was. Dientengevolge hield ik de niet-gediplomeerde bij mij, terwijl ik de gediplomeerde op eigen hand liet werken; zij moest zuiver lijnwaad in lapjes van verschillende grootte snijden, daarvan kleine pakjes vormen en alles gedurende een kwart uur in water met een weinig soda in grote ketels laten koken, het water afgieten in kiemvrije kannen en het zo gekookt verbandmateriaal in gedekt gebleven ketels laten afkoelen.

Een eerste maal kwam zij weer, zonder te weten hoe ver de arbeid stond, die zij reeds eerder aan anderen had opgelegd. Een tweede maal kwam zij bij mij zonder te weten wat voor lijnwaad men aan het snijden was, wat zij tot kiemvrije kannen zou kunnen voorbereiden, enz. Ik legde haar nogmaals, mij beroepend op haar diploma, uit, dat het nodig was persoonlijk dat werk te verrichten, doch zonder aarzelen antwoordde ze mij, dat ik van haar te moeilijk werk verlangde, dat ik haar zaken vroeg, die niet in haar boeken stonden.

Na een paar dagen reeds hadden wij onze lichtgekwetsten wat te samen gelegd; tegelijkertijd hadden wij ook de meer ontwikkelden samen gebracht, opdat ieder zich min of meer in zijn midden en thuis zou gevoelen. Enige zalen en gangen waren dan ook uitsluitend voor zwaargekwetsten voorbehouden, die veel meer oppas vergden. Strenge bevelen werden gegeven, die aan elke ziekenverpleegster voor bepaalde dagen een bepaalde zaal aanwezen. Sommige der verpleegsters konden er zich niet van overtuigen, dat aan deze bevelen moest gehoorzaamd worden en één was er maar volstrekt zeker van, toen zij met een paar ernstige woorden voor haar diensten, die slechts wanorde stichtten, bedankt werd.

Menige andere bevinding zou ik kunnen aanhalen, die op hetzelfde gebrek aan opleiding van onze Rode Kruislieden wijzen: gebrek aan zelfstandige beredenering en echt praktisch begrip van de zaak, soms zelfs gebrek aan ware objectieve belangstelling.

De studies en examens van het Rode Kruis dienden zo ingericht, dat alle loutere liefhebberij uit de weg zou worden geruimd en dat in oorlogstijd de gediplomeerden aan een bepaalde discipline zouden onderworpen zijn.

Men meldt ons uit Breda op 5 november: Heden werd de ganse dag zwaar aanhoudend kanongebulder uit zuidwestelijke richting gehoord.